

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.8.36>

УДК 658.15.011.34

О. А. Сметанюк,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки,

Вінницький національний технічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5207-6451>

Д. О. Цісар,

магістрант кафедри менеджменту,

Вінницький національний технічний університет,

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-1705-4120>

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

O. Smetaniuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University

D. Tsisar,

Master's student of the Department of Management,

Vinnytsia National Technical University

METHODS OF ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES

Умови сучасного бізнес-середовища вимагають від підприємств постійної адаптації та вдосконалення, особливо в умовах глобалізації та зростаючої конкуренції. Об'єктивне оцінювання конкурентоспроможності стає стратегічно важливим, сприяючи розробці ефективних стратегій та підвищенню стійкості

підприємств у конкурентному середовищі. В статті наведено огляд та проведено аналіз методів оцінювання конкурентоспроможності підприємств. Критично описано один із популярних методів - SWOT-аналіз, який забезпечує систематичне оцінювання сильних та слабких сторін підприємства, а також можливостей та загрози зовнішнього середовища. В роботі доведено, що SWOT-аналіз дозволяє розкрити ключові аспекти, що впливають на конкурентоспроможність, проте, він може бути суб'єктивним та залежати від оцінки експертів. З метою удосконалення методики оцінювання конкурентоспроможності запропоновано використовувати індикатори ефективності та різноманітні рейтинги, які дозволяють кількісно порівнювати підприємства та визначати лідерів у галузі. Додатково зазначено, що не всі аспекти можна виміряти числами, і деякі важливі фактори можуть залишатись непомітними у кількісних показниках. В роботі також проаналізовано переваги та практичні обмеження ресурсного підходу, який включає оцінку наявних ресурсів та їх вплив на можливості підприємства. Відзначено також важливість оцінювання інноваційного потенціалу, яке дозволяє передбачити можливість внесення нововведень у конкурентне середовище, що стає ключовим аспектом для довгострокового забезпечення конкурентоспроможності. Серед інших перспективних методів розглянуто порівняльний аналіз конкурентоспроможності, який допомагає виокремити лідерів у галузі та з'ясувати чинники, що впливають на їхній успіх. Також розглядаються моделі економічної прибутковості та інші підходи, що дозволяють оцінювати ефективність вкладень та вибір стратегій. Загалом, вибір методів оцінювання конкурентоспроможності повинен враховувати специфіку підприємства та його галузі, а також наявні ресурси та цілі. Об'єктивно обґрунтована оцінка допомагає розробити оптимальні стратегії для досягнення та збереження лідерства на ринку, адже постійний моніторинг динаміки та вдосконалення конкурентоспроможності дозволяють підприємствам зберігати актуальність та ефективно діяти в сучасних економічних реаліях.

The conditions of the modern business environment require enterprises to constantly adapt and improve, especially in the conditions of globalization and growing competition. Objective assessment of competitiveness becomes strategically important, contributing to the development of effective strategies and increasing the sustainability

of enterprises in a competitive environment. The article provides an overview and analysis of methods of assessing the competitiveness of enterprises. One of the popular methods - SWOT analysis, which provides a systematic assessment of the company's strengths and weaknesses, as well as the opportunities and threats of the external environment, is critically described. The work proves that the SWOT analysis allows to reveal the key aspects affecting competitiveness, however, it can be subjective and depend on the assessment of experts. In order to improve the methodology of assessing competitiveness, it is proposed to use performance indicators and various ratings that allow quantitative comparison of enterprises and to identify leaders in the industry. It is further stated that not all aspects can be measured in numbers and some important factors may remain invisible in quantitative indicators. The paper also analyzes the advantages and practical limitations of the resource approach, which includes the assessment of available resources and their impact on the company's capabilities. The importance of evaluating innovation potential, which allows predicting the possibility of introducing innovations into the competitive environment, is also noted, which becomes a key aspect for long-term competitiveness. Among other promising methods, comparative analysis of competitiveness is considered, which helps to distinguish leaders in the industry and find out the factors that influence their success. Models of economic profitability and other approaches that allow evaluating the effectiveness of investments and the choice of strategies are also considered. In general, the choice of competitiveness assessment methods should take into account the specifics of the enterprise and its industry, as well as available resources and goals. An objectively based assessment helps to develop optimal strategies for achieving and maintaining leadership in the market, because constant monitoring of dynamics and improvement of competitiveness allow enterprises to remain relevant and operate effectively in modern economic realities.

Ключові слова: конкурентоспроможність, методи оцінювання, рейтинги, ресурсний підхід, інноваційний потенціал, стратегія, підприємство, глобалізація.

Keywords: competitiveness, assessment methods, ratings, resource approach, innovation potential, strategy, enterprise, globalization.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізованої економіки та зростаючої конкуренції питання забезпечення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності. Нові виклики та зміни в бізнес-середовищі вимагають від компаній не лише ефективного функціонування, але й здатності впливати на ринок та забезпечувати стійке позиціонування. Проте, недостатньо чітких і універсальних критеріїв для оцінювання конкурентоспроможності, що призводить до потреби у розробці та вдосконаленні методів, які дозволяють визначити та оцінити конкурентну позицію підприємства на ринку. Наявність різноманітних підходів до оцінювання конкурентоспроможності та їх відмінності від галузі до галузі створює певні труднощі для підприємств у виборі найбільш ефективних та адекватних методів. Також важливо враховувати динамічність ринкового середовища та зміни у вимогах споживачів, що ускладнює процес оцінювання та вимагає постійного аналізу та корекції вибраних стратегій. Отже, вирішення проблеми розробки та вибору оптимальних методів оцінювання конкурентоспроможності є ключовим завданням для підприємств у прагненні досягти успіху на ринку та забезпечити стійке зростання у конкурентному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації з проблеми оцінювання конкурентоспроможності підприємств свідчать про постійний інтерес до даної теми серед науковців та практиків. Наукові джерела в Україні та за кордоном активно розглядають різні аспекти методів оцінювання конкурентоспроможності та їх застосування у практиці. Зокрема, дослідницька робота Іванової О.М. "Методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах глобалізації" [1, с. 12-14] звертає увагу на важливість адаптації методів до глобального економічного контексту та вивчення впливу зовнішніх факторів. Інший дослідник, Smith J., у своїй публікації "Methods for Assessing Firm Competitiveness: A Comparative Analysis" [2, с. 23-28], порівнює різні методи оцінювання конкурентоспроможності та рекомендує комбінування підходів для досягнення більш точних результатів. Наукова стаття "Оцінка

конкурентоспроможності підприємства за допомогою SWOT-аналізу" Малиновської Г.С. та Литвинчук О.М. [3, с. 4-12] досліджує застосування SWOT-аналізу як одного з ключових методів оцінювання та підкреслює його важливість для ідентифікації внутрішніх та зовнішніх аспектів конкурентоспроможності.

Постановка завдання. Питання оцінювання конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах глобалізації та швидких змін у бізнес-середовищі є однією з ключових проблем для практиків, науковців та менеджерів. Метою даної статті є аналіз та систематизація різних методів оцінювання конкурентоспроможності підприємств з метою визначення їх переваг та обмежень у практичному застосуванні. Задачі статті включають:

- Розгляд сучасних підходів до визначення поняття "конкурентоспроможність підприємства" з урахуванням теоретичних аспектів та практичних аспектів вимог ринку.
- Аналіз різноманітних методів оцінювання конкурентоспроможності, зокрема SWOT-аналізу, аналізу портфеля, економетричних моделей тощо.
- Визначення переваг та обмежень кожного з методів оцінювання та їхню адаптацію до різних галузей та типів підприємств.
- Встановлення зв'язку між результатами оцінювання та можливими стратегічними рішеннями для підприємств.
- Розгляд впливу зовнішнього середовища та ризиків на оцінку конкурентоспроможності.
- Виявлення тенденцій у розвитку методів оцінювання та їхню адаптацію до вимог сучасного бізнесу.

Загальна мета статті полягає в створенні комплексного огляду методів оцінювання конкурентоспроможності підприємств, їхнього практичного значення та можливостей для вдосконалення з урахуванням змін у ринковому середовищі та економічних тенденціях.

Виклад основного матеріалу. Розгляд сучасних підходів до визначення поняття "конкурентоспроможність підприємства" з урахуванням теоретичних

аспектів та практичних аспектів вимог ринку. Різні науковці пропонують свої підходи до визначення цього поняття, враховуючи як теоретичні основи, так і актуальні вимоги ринку. Згідно з дослідженнями Майкла Портера [4, с. 82-84], відомого американського економіста, конкурентоспроможність підприємства пов'язана з його здатністю створювати унікальну цінність для споживачів та відрізнитися від конкурентів через ефективне використання ресурсів. Він виділяє п'ять основних факторів конкурентоспроможності: загроза нових учасників, загроза замінних товарів, вплив постачальників, вплив покупців та ступінь конкуренції в галузі. Цей підхід відображає системність та комплексність питання конкурентоспроможності.

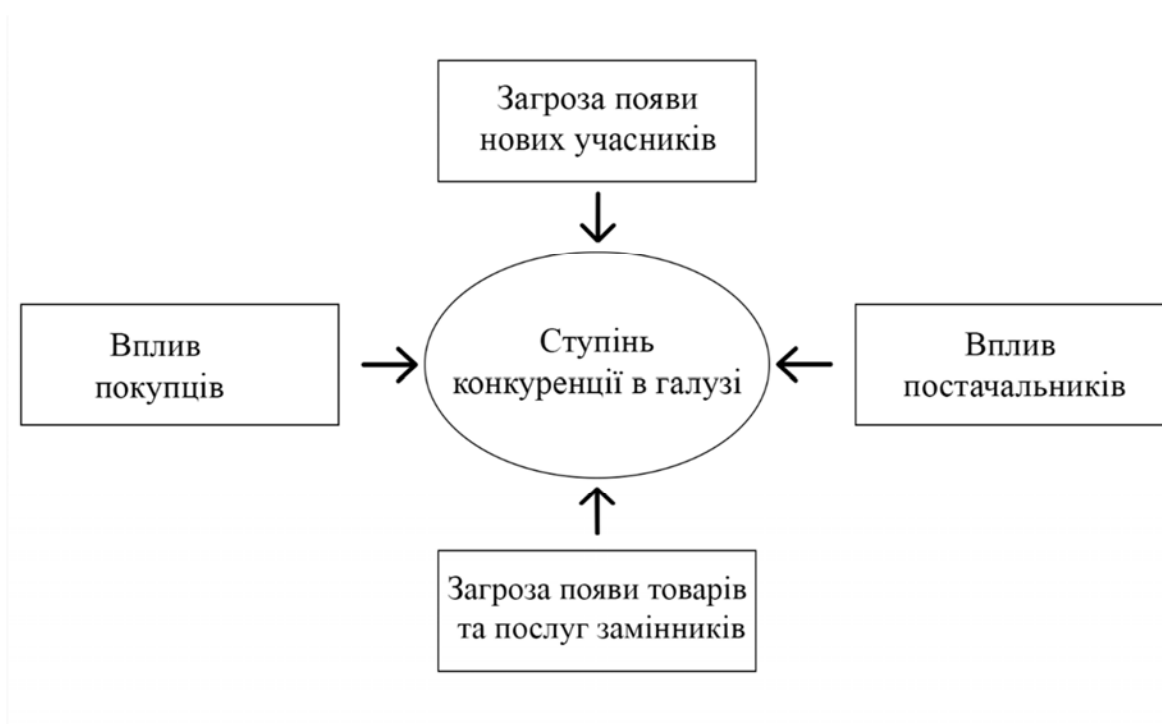

Рис. 1. Модель п'яти конкурентних сил Майкла Портера

У дослідженнях Гарвардського професора Теодора Левітта, конкурентоспроможність визначається як здатність підприємства виготовляти продукцію високої якості за низьку ціну [5, с. 109-144]. Левітт вказує, що це досягається через постійну оптимізацію процесів та використання масового виробництва. Український науковець Олексій Коломієць підкреслює, що

конкурентоспроможність підприємства має бути спрямована на відповідь на потреби споживачів, створюючи продукцію або послуги, які задовольняють їхні вимоги та перевершують очікування [6, с. 18-22]. Теоретичні аспекти конкурентоспроможності доповнюються практичними вимогами ринку. Сучасний споживач стає все більш вибагливим, а конкуренція вимагає від підприємств реагувати на зміни швидше та ефективніше. З цієї точки зору, конкурентоспроможність означає здатність підприємства оперативно адаптуватися до змінних умов, вирішувати проблеми та використовувати можливості для стабільного розвитку.

Аналіз різноманітних методів оцінювання конкурентоспроможності, включаючи SWOT-аналіз, аналіз портфеля, економетричні моделі та інші, представляє собою невід'ємну частину стратегічного управління підприємствами в сучасних умовах. Дослідження проведені різними науковцями розкривають унікальні переваги та обмеження кожного методу та їхню ефективність в оцінюванні конкурентоспроможності.

SWOT-аналіз, як відзначає П. Дж. Холлінгтон [7, с. 56-68], дозволяє виявити внутрішні сильні та слабкі сторони підприємства, а також зовнішні можливості та загрози. Цей метод допомагає визначити ключові фактори, що впливають на конкурентоспроможність, та розробити стратегії на їх основі.

Аспекти	Позитивні (+)	Негативні (-)
Внутрішні	Сильні сторони (Strengths): Внутрішні позитивні аспекти підприємства, які допомагають досягти конкурентних переваг. Наприклад, висока якість продукції, сильний бренд, ефективне управління та досвідний персонал.	Слабкі сторони (Weaknesses): Внутрішні негативні аспекти, які можуть обмежувати конкурентоспроможність підприємства. Наприклад, низька ефективність виробництва, високі витрати на рекламу, обмежена географічна присутність.
Зовнішні	Можливості (Opportunities): Зовнішні позитивні фактори, які можуть стати основою для стратегічних рішень та розвитку. Наприклад, розширення на нові ринки, зростання попиту на певні товари або послуги, зміни у законодавстві.	Загрози (Threats): Зовнішні негативні фактори, які можуть створити ризики для підприємства. Наприклад, зміни в економічному середовищі, зростання конкуренції, зміни в споживчих уподобаннях.

Рис. 2. SWOT-аналіз

Аналіз портфеля, запропонований Корпорацією Бостонським консалтинговим групою [8, с. 76-80], визначає позицію товарів або підрозділів підприємства на ринку з урахуванням їхнього росту та частки на ринку. Цей метод дозволяє раціонально розподіляти ресурси та інвестиції для максимізації внеску у конкурентоспроможність.

Рис. 3. Аналіз портфеля запропонований Бостонської консалтингової групи

Економетричні моделі, розглянуті в роботі Ж. М. Грейга [9, с. 34-68], є потужним інструментом для аналізу зв'язків між різними факторами та їх впливу на конкурентоспроможність. Ці моделі використовують статистичний аналіз для виявлення закономірностей у великому обсязі даних, а також прогнозування впливу змінних на майбутні показники конкурентоспроможності. Економетричні методи дозволяють чисельно оцінити ступінь впливу та важливість різних факторів, що допомагає у виборі стратегій для підвищення конкурентоспроможності.

- Лінійна регресійна модель: Вона вивчає зв'язок між однією або більше незалежними змінними і залежною змінною. Наприклад, можна вивчати вплив рівня інвестицій на зростання обсягу продажів.
- Панельні дані: Ця модель використовує дані з різних спостережень (панелей) протягом певного періоду для вивчення впливу факторів на конкурентоспроможність.
- ARIMA-модель (Авторегресійна інтегрована ковзаюча середньої модель): Вона застосовується для аналізу часових рядів, де важливо вивчити залежності та тенденції змін показників конкурентоспроможності в часі.
- VAR-модель (Векторна авторегресійна модель): Використовується для аналізу взаємозв'язків між кількома змінними, дозволяючи дослідити, як зміна однієї змінної впливає на інші.
- Структурні рівняння: Ця модель враховує системні взаємозв'язки між змінними, допомагаючи розкрити більш складні ефекти на конкурентоспроможність.

Зважаючи на розмаїття методів та їхні можливості, важливо вибирати той, що найкраще відповідає умовам та цілям підприємства. Часто застосовується комбінація декількох методів, що допомагає отримати більш повне та об'єктивне уявлення про конкурентоспроможність підприємства.

Визначення переваг та обмежень кожного з методів оцінювання, таких як SWOT-аналіз, аналіз портфеля та економетричні моделі, відіграє важливу роль у визначенні їхньої ефективності та адаптації до різних галузей та типів підприємств. SWOT-аналіз зосереджується на виявленні внутрішніх сильних та слабких сторін підприємства, а також зовнішніх можливостей та загроз. Перевагою цього методу є його простота та легкість в розумінні, що робить його доступним для використання в будь-якому бізнесі. Однак, обмеження полягають у підсумковому характері аналізу, відсутності кількісних оцінок та потребі в експертній оцінці. Адаптація SWOT-аналізу до різних галузей вимагає глибокого

розуміння конкретної сфери бізнесу та його особливостей. Аналіз портфеля, надаючи уявлення про розподіл ресурсів та інвестицій, має перевагу в обліку динамічного розвитку різних напрямів підприємства. Це дозволяє підприємству оптимізувати свою діяльність та визначити пріоритети. Однак, обмеження полягають у складності оцінки потенціалу та ризиків окремих напрямів, а також у вимозі до наявності достатньої кількості даних. Адаптація аналізу портфеля варіюється від галузі до галузі, залежно від природи бізнесу та його специфіки. Економетричні моделі надають глибокий статистичний аналіз та кількісні оцінки зв'язків між різними факторами та конкурентоспроможністю. Цільовість цього методу полягає у точності та прогнозуванні впливу змін на конкурентоспроможність. Обмеження полягають у складності збору та аналізу великої кількості даних, а також в необхідності глибоких знань зі статистики та економетрії. Адаптація економетричних моделей до різних галузей вимагає пильного відбору показників та врахування особливостей досліджуваного сектора.

Встановлення зв'язку між результатами оцінювання та можливими стратегічними рішеннями є критично важливим етапом у процесі управління конкурентоспроможністю підприємств. Для кожного з методів оцінювання, таких як SWOT-аналіз, аналіз портфеля та економетричні моделі, встановлення зв'язку допомагає визначити найкращі стратегії для досягнення конкурентних переваг. SWOT-аналіз, виявляючи внутрішні сильні та слабкі сторони, а також зовнішні можливості та загрози, надає основу для визначення стратегій. Якщо підприємство має сильні сторони, важливо максимізувати їхню ефективність через інвестиції та розвиток. З позиції зовнішніх можливостей, варто зосередитися на їхньому використанні для зростання. У випадку виявлення слабкостей, стратегії можуть включати в себе реорганізацію, модернізацію або партнерства для покращення конкурентоспроможності. Загрози вимагають розробки захисних стратегій або пошуку альтернативних шляхів розвитку. Аналіз портфеля, зосереджений на розподілі ресурсів та інвестицій, надає можливість визначити стратегії для різних напрямів діяльності. Товари або підрозділи з високою часткою на ринку та

високим рівнем росту можуть стати пріоритетними для інвестування. Товари з низькою часткою на ринку та низьким рівнем росту можуть бути оптимізовані або вилучені з асортименту. Цей метод допомагає визначити оптимальний розподіл ресурсів для досягнення найкращих результатів. Економетричні моделі, зокрема, дозволяють кількісно оцінити вплив різних факторів на конкурентоспроможність. Результати таких моделей допомагають визначити, які фактори мають найбільший вплив та як їхні зміни можуть вплинути на підприємство. За цими даними можна розробити стратегії, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності, такі як зміна ціноутворення, оптимізація виробничих процесів або впровадження нових технологій.

Розгляд впливу зовнішнього середовища та ризиків на оцінку конкурентоспроможності в контексті SWOT-аналізу, аналізу портфеля та економетричних моделей є ключовим кроком у визначенні стратегій та управлінні ризиками для підприємств. У SWOT-аналізі зовнішнє середовище визначає можливості та загрози. Це можуть бути економічні, соціокультурні, політичні чи технологічні фактори, які впливають на діяльність підприємства. Наприклад, зміни законодавства, зростання попиту на екологічно чисті продукти або технологічні зрушення можуть бути можливостями або загрозами. Аналіз ризиків полягає в ідентифікації та оцінці можливих негативних наслідків зазначених факторів. Наприклад, економічна нестабільність або зміни відносин з партнерами можуть створити ризики для діяльності підприємства. Інтеграція результатів SWOT-аналізу дозволяє розробити стратегії, спрямовані на використання можливостей та мінімізацію загроз. У аналізі портфеля вплив зовнішнього середовища визначається через врахування змін на ринку та їхній вплив на ріст чи спад попиту на продукцію або послуги підприємства. Ризики тут пов'язані з можливим зниженням попиту або втратою позицій на ринку через конкуренцію. Аналіз ризиків у цьому випадку допомагає визначити напрямки діяльності, які можуть бути менш вразливими до зовнішніх впливів та ризиків. У контексті економетричних моделей зовнішнє середовище може включати різні зовнішні

фактори, такі як зміни валютних курсів, інфляції, глобальних економічних тенденцій тощо. Ці фактори можуть бути включені до моделі для оцінки їхнього впливу на показники конкурентоспроможності. Аналіз ризиків тут полягає у визначенні чутливості моделі до змін зовнішніх факторів та розробці стратегій для мінімізації можливих негативних наслідків.

Виявлення та адаптація тенденцій у розвитку методів оцінювання є важливим аспектом в контексті сучасного бізнесу. Швидкий технологічний розвиток, зміни в економічних та соціальних умовах, а також зміна підходів до управління вимагають постійної адаптації методологій оцінювання для забезпечення точності та релевантності отриманих результатів. Однією з тенденцій є зростання використання аналітики даних та штучного інтелекту в оцінюванні конкурентоспроможності. Це дозволяє враховувати велику кількість даних та знаходити складні взаємозв'язки, які б не було виявлено за допомогою традиційних методів. Адаптація полягає в розробці нових моделей та алгоритмів для аналізу даних, їхньої обробки та виведення важливих інсайтів для прийняття рішень. Ще однією тенденцією є збільшення уваги до сталого розвитку та екологічної відповідальності. Методи оцінювання тепер включають аналіз впливу підприємства на довкілля, визначення екологічних ризиків та можливостей зменшення негативного впливу. Адаптація вимагає розширення критеріїв оцінки та розробки спеціалізованих інструментів для оцінки сталості та екологічної відповідальності. Зростання глобалізації та міжнародної співпраці вимагає адаптації методів оцінювання до різних регіональних та культурних контекстів. Методи повинні бути гнучкими та здатними враховувати різноманітність ринків та умов діяльності. Виявлення тенденцій полягає в розробці мультикультурних підходів до оцінювання та адаптації культурних особливостей. Необхідність впровадження інновацій та швидких змін також відбивається на методах оцінювання. Відслідковування динаміки розвитку вимагає розробки адаптивних методів, які можуть швидко реагувати на зміни у середовищі та оцінювати їхні наслідки. Узагальнюючи, виявлення та адаптація тенденцій у розвитку методів

оцінювання є важливою умовою для забезпечення ефективного управління конкурентоспроможністю в сучасному бізнесі. Нові вимоги та виклики вимагають вдосконалення інструментів та підходів, які допоможуть підприємствам ефективно адаптуватися до змін та досягати успіху на ринку.

Висновки. У сучасних умовах динамічного та конкурентного бізнес-середовища оцінювання конкурентоспроможності підприємств виявляється надзвичайно актуальним завданням для їхнього успішного функціонування та розвитку. Вибір ефективного методу оцінки має вирішальне значення для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень та досягнення стійкої конкурентної переваги. Проведений аналіз показав, що різноманітність методів оцінювання конкурентоспроможності дозволяє підприємствам обирати підходи, які найкраще враховують їхні особливості та вимоги ринку. SWOT-аналіз допомагає виявити внутрішні сильні та слабкі сторони підприємства, а також зовнішні можливості та загрози, що створює підґрунтя для формування ефективних стратегій. Аналіз портфеля дозволяє розподілити ресурси та управляти різними напрямками діяльності з урахуванням їхнього внеску у конкурентоспроможність. Економетричні моделі дозволяють виявити складні зв'язки та залежності між різними факторами та їх вплив на конкурентоспроможність. Необхідно відзначити, що жоден метод не є універсальним, і їхній вибір повинен здійснюватися з урахуванням специфіки підприємства та ринкових умов. Крім того, для досягнення найкращих результатів рекомендується використовувати комбінацію декількох методів та постійно моніторити їх ефективність. Зазначені методи оцінювання конкурентоспроможності виявили свою цінність у бізнес-практиці та наукових дослідженнях. Вони стають важливим інструментом для аналізу та планування діяльності підприємств, сприяючи розвитку та досягненню стійкого конкурентного переваги на ринку. У майбутньому, відділення уваги дослідників до розробки нових методів оцінювання та їх адаптації до динамічного бізнес-середовища, а також вдосконалення існуючих підходів, є необхідним для підтримання конкурентоспроможності підприємств та їхнього стабільного

розвитку. Наукова стаття відкриває широкі можливості для подальших досліджень у цій області, сприяючи розширенню знань про методи оцінювання конкурентоспроможності.

Література

1. Іванова О.М. "Методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах глобалізації". Науковий журнал *"Економічні дослідження"*. 2019. С. 12-14.
2. Smith J. "Methods for Assessing Firm Competitiveness: A Comparative Analysis". *Journal of Business Economics*. 2020. С. 23-28.
3. Малиновська Г.С., Литвинчук О.М. "Оцінка конкурентоспроможності підприємства за допомогою SWOT-аналізу". *Економічний аналіз*. 2018. С. 4-12.
4. Портер, М. Е. (1985). "Конкуренція. Конкурентоспроможність. Конкурентна перевага." - Київ: Наш формат. С. 82-84.
5. Левітт, Т. (1983). Конкуренція та конкурентоздатність. *Гарвардський бізнес-журнал*, 25(5). С. 137-145.
6. Коломієць, О. В. (2010). Конкурентоспроможність підприємств: теорія, методологія, практика. *Економіка і управління*, (3). С. 5-14.
7. Hallington, P. J. (2009). The SWOT Analysis: A Key Tool for Developing Your Business Strategy. S.l.: How To Books Ltd. С. 56-68.
8. Mannan, V. H. (1996). Competitive Strategy and Competitive Advantages: An Integrated Approach. Westport, CT: Quorum Books. С. 76-80.
9. Greig, J. M. (2002). Introduction to Statistics and Econometrics. S.l.: Wiley-Blackwell. С. 34-68.

References

1. Ivanova, O.M. (2019), "Methods of Assessing Enterprise Competitiveness in the Era of Globalization Scientific Journal", *Economic Research*, vol. 45, pp. 12-14.

2. Smith, J. (2020), "Methods for Assessing Firm Competitiveness: A Comparative Analysis", *Journal of Business Economics*, vol. 12, pp. 23-28.
3. Malinovska, G.S. and Litvinchuk, O.M. (2018), "Assessing Enterprise Competitiveness through the Lens of SWOT Analysis." *Economic Analysis*, vol. 67, pp. 4-12.
4. Porter, M. (1985), *Konkurentsii. Konkurentospromozhnist'. Konkurentna perevaha* [Competition. Competitiveness. Competitive Advantage], Our Format, Kyiv, UA, pp. 82-84.
5. Levitt, T. (1983), "Competition and Competitiveness" *Harvard Business Review*, vol. 61(5), pp. 137-145.
6. Kolomiets, O.V. (2010), "Enterprise Competitiveness: Theory, Methodology, Practice", *Economics and Management*, vol. 3, pp. 5-14.
7. Hallington, P.J. (2009), *The SWOT Analysis: A Key Tool for Developing Your Business Strategy*, How To Books Ltd., pp. 56-68.
8. Mannan, V.H. (1996) *Competitive Strategy and Competitive Advantages: An Integrated Approach*, Quorum Books, Westport, CT, pp. 76-80.
9. Greig, J.M. (2002), *Introduction to Statistics and Econometrics*, Wiley-Blackwell, Hoboken, USA, pp. 34-68.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2023 р.